

BUVEINIŲ APSAUGAI SVARBIOS TERITORIJOS – PAAŽUOLYNĖS DURPYNO (LTJOA0003) VEIKSMŲ PLANAS

Galioja 2024 – 2034

RENGIMO ORGANIZATORIUS:

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
Antakalnio g. 25, 10312 Vilnius
Tel. +370 5 272 3284
El. paštas vstt@vstt.lt

RENGĖJAS

VšĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“
Gedimino pr. 1, 4 aukštas, LT-01103 Vilnius
Tel. +370 656 20426
El. adresas: info@pelkiufondas.lt

RENGĖJO KONSULTANTAS

Aukštaitijos saugomų teritorijų direkcija
J. Biliūno g. 55, 29110 Anykščiai
Tel. +370 686 10177
El. paštas aukstaitija@saugoma.lt

Vilnius, 2024 m.

I. Bendra informacija apie teritoriją

1. Paažuolynės durpyno veiksmų planas (toliau – Veiksmų planas) parengtas buveinių apsaugai svarbiai teritorijai (toliau – BAST) pavadinimu Paažuolynės durpynas (LTJOA0003; toliau – Teritorija), esančiam Kauno apskrityje, Jonavos rajono savivaldybėje. Teritorija nutolusi apie 1,3 km į pietryčius nuo Aklojo ežero gyvenvietės (1 priedas). 4–6 km atstumu ją supa Upninkėlių, Stoškų, Masiulių kaimai bei Veprių miestelis, artimiausias geografinis objektas – 1 km į vakarus esanti Aklojo ežero (Samanyinės) pelkė. Bendras BAST Paažuolynės durpyno ir kartu Teritorijos plotas – 75,8 ha, jos centrinio taško koordinatės LKS-94 sistemoje 6111780 531538. Teritorijoje esantis durpynas – Geležės upės (dešinysis Šventosios intakas) ištakos. Veiksmų plane numatytos priemonės apima labiausiai anksčiau vykdytos durpių gavybos ir sausinimo pažeistas BAST vietas (bendras plotas 33,6 ha).

II. Teritorijos apsaugos statusas ir tikslinės gamtinės vertybės

2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005-06-15 įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“ Paažuolynės durpynas įtrauktas į *Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą* nurodant, jog jame yra Europos bendrijos (toliau – EB) ir nacionaliniu mastu saugomų vabzdžių – šarvuotosios skėtės (*Leucorrhinia pectoralis*) buveinės.

BAST „Paažuolynės durpyno“ apsaugos tikslai buvo atnaujinti LR aplinkos ministro 2024-03-01 įsakymu Nr. D1-65 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymo Nr. D1-317 „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ pakeitimo“. Juose numatytas bendras buveinės 7120, *Degradavusios aukštapelkės* apsaugos tikslo plotas 25 ha, kuriame numatoma pasiekti buveinės 7110, *Aktyvios aukštapelkės* susiformavimą; bendras buveinės 91D0, *Pelkiniai miškai* apsaugos tikslo plotas 6,3 ha, kuriame numatyta atkurti gerą buveinės būklę ne mažesniame kaip 5,5 ha plote ir pasiekti buveinės susiformavimą ne mažesniame kaip 0,8 ha plote; bendras skiauterėtajam tritonui tinkamos buveinės apsaugos tikslo plotas – 75 ha, kuriame reikia išsaugoti gerą buveinės būklę; bendras šarvuotajai skėtei tinkamos buveinės apsaugos tikslo plotas – 2,4 ha, kuriame reikia atkurti gerą buveinės būklę (EB svarbos natūralių buveinių ribos ir apsaugos tikslų schema pateikti 2 priede).

Teritorijos, kartu ir BAST, ribos sutampa su Paažuolynės botaninio–zoologinio draustinio (toliau – Draustinis) ribomis. Draustinis įsteigtas LR Vyriausybės 2011 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. „Dėl Valstybinių Bugiedos, Gemeliškio, Meškų, Paažuolynės, Pelesos botaninių–zoologinių draustinių įsteigimo, jų ribų planų ir nuostatų patvirtinimo“

(Valstybės žinios, 2011-01-29, Nr. 12-532), siekiant išsaugoti EB svarbos rūšis – šarvuotąją skėtę ir skiauterėtąjį tritoną (*Triturus cristatus*).

3. Remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos (toliau – VSTT) metodinio analitinio centro duomenimis (2020) Teritorijoje esančios tikslinės rūšies – skiauterėtojo tritono populiacijos būklė yra gera, šarvuotosios skėtės – patenkinama. Duomenų apie šių rūšių populiacijų dinamiką Teritorijoje nėra, nes kol kas atlikti tik pirminiai tyrimai. Šarvuotoji skėtė aptikta tik šiaurės rytinėje durpyno dalyje, kurioje dėl savaiminio atsikūrimo procesų bei pakilusio vandens lygio yra nendrėmis apsuptų atviro vandens plotų. Likusioje teritorijos dalyje dėl sutrikdyto hidrologinio režimo ir atvirų buveinių trūkumo šarvuotosios skėtės neaptiktos. Skiauterėtieji tritonai aptikti šiaurės rytinėje durpyno dalyje esančiame plačiame surenkamajame griovyje bei aplink griovį esančiuose atviro vandens plotuose (3 priedas).

4. Saugomų rūšių informacinės sistemos (toliau – SRIS) duomenimis (2007 m.) šiaurinėje BAST dalyje aptinkama pilkųjų gervių (*Grus grus*). Šių paukščių monitoringas nėra vykdomas, todėl duomenų apie populiacijos būklę nėra (3 priedas).

2023–2024 m. ekspedicinių tyrimų metu VŠĮ Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondo (toliau – Fondas) ekspertai nustatė, jog Teritorijoje aptinkami ir šių saugomų rūšių gyvūnai: raudonpilvės kūmutės (*Bombina bombina*) bei jerubė (*Bonasa bonasia*). Raudonpilvės kūmutės aptiktos šiaurės rytinėje BAST dalyje, jerubė stebėta šiaurinėje Teritorijos dalyje esančiuose apypelkio miškuose (3 priedas). Tikslesnių duomenų apie šių rūšių populiacijos būklę nėra, kadangi nėra vykdomas jų monitoringas.

III. Teritorijoje egzistuojančios gamtosaugos problemos

5. Paažuolynės durpynas yra nusausintas tankiu sausinimo griovių tinklu (bendras ilgis – apie 15 km). Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, durpes vietovėje pradėta kasti 1940 m. Durpių kasyba ir sausinimas sunaikino natūralų pelkės kraštovaizdį, reljefą bei aukštapelkėms būdingą augalinę dangą. Didžiojoje Teritorijoje dalyje vis dar funkcionuoja mechanizuotam pramoniniam durpių kasimui pritaikytas tankus sausinimo griovių, iškastų kas 25–30 m, tinklas. Dėl intensyvaus sausinimo išsausėjusios durpės yra virtusios lengvai užsidegančia medžiaga, todėl tokiuose plotuose yra padidėjusi atsitiktinių durpynų gaisrų rizika. Pietinėje Teritorijos dalyje išlikusios rankinį durpių kasimą liudijančios durpių duobės ir loviai, kuriuose pastebimi fragmentiški savaiminio pelkės atsikūrimo požymiai.

Nėra tikslių duomenų, kada Paažuolynės durpyne baigta durpių eksploatacija, tačiau sprendžiant iš savaimine vietovėje pradėjusių augti paprastųjų pušų (*Pinus sylvestris*) amžiaus, durpių gavyba vietovėje nutraukta ne mažiau kaip prieš tris–keturis dešimtmečius. Apžvalginiai tyrimai rodo, kad Paažuolynėje išlikusio durpių klodo storis

kinta nuo 0,7 m (durpyno pakraštyje) iki 2 m (durpyno centrinėje dalyje). Nors pramoninė durpių kasyba Teritorijoje nebevykdoma, tačiau dėl išsausėjusio durpių klodo ir veikiančios sausavimo sistemos neatsikuria natūralioms aukštapelkėms būdinga augalija ir po gavybos likusias plikų durpių dykras palaipsniui pakeičia viržynai, beržynai, įsikuria natūralioms aukštapelkėms nebūdingos žaliosios samanos. Kadaiše teritorijoje buvusių ir sunaikintų tipingų aukštapelkių buveinių vietoje pamažu formuojasi 7120, *Degradavusių aukštapelkių* buveinės (bendras plotas – 25,3 ha), kurių būklė visoje BAST teritorijoje yra bloga. Buveinė *91D0, *Pelkiniai miškai* užima 6,3 ha plotą, iš jų 5,5 ha yra patenkinamos būklės, o likusi dalis (0,8 ha) vertinama kaip potenciali buveinė (2 *priedas*).

IV. Pagrindinis veikslių plano tikslas

6. Veikslių plano tikslas – pasiekti buveinės 7110, **Aktyvios aukštapelkės* formavimąsi 24,0 ha plote, bei buveinės 91D0, **Pelkiniai miškai* geros būklės atsikūrimą ne mažesniame kaip 5,5 ha plote ir šios buveinės formavimąsi ne mažesniame kaip 0,5 ha plote; išsaugoti gerą skiauterėtųjų tritonų buveinių būklę Veikslių plano teritorijoje bei atkurti gerą šarvotosios skėtės buveinės būklę 2,4 ha plote; išsaugoti ar atkurti ir kitų Teritorijoje aptinkamų saugomų rūšių buveines.

V. Veikslių plano uždaviniai

7. Veikslių plano tikslui pasiekti numatomi šie uždaviniai:
 - 7.1. atkurti Paąžuolynės durpyno hidrologinį režimą;
 - 7.2. suformuoti atviras erdves aktyvių aukštapelkių plynių atsikūrimui;
 - 7.3. palaikyti ir išsaugoti gerą skiauterėtųjų tritonų bei atkurti šarvotosios skėtės gerą buveinių būklę;
 - 7.4. informuoti visuomenę apie BAST Paąžuolynės durpynas gamtines vertybes, jų apsaugos poreikius ir Teritorijoje įgyvendinamus gamtotvarkos darbus.

VI. Veikslių plano uždavinių įgyvendinimo būdai (priemonės) ir vykdymo sąlygos

8. Veikslių plane numatytų uždavinių įgyvendinimui pasiekti nustatytos priemonės:

1 uždavinys. Atkurti Paąžuolynės durpyno hidrologinį režimą.

1.1. Parengti hidrologinio režimo atkūrimo supaprastintą techninį projektą. Priemonė taikoma tvarkymo plote Nr. 1 (valstybinė žemė; plotas - 35,5 ha). Įgyvendinama I-aisiais Veikslių plano metais (1–3 *lentelės*, 4 *priedas*). Hidrologinio režimo atkūrimo

supaprastintame techniniame projekte turi būti numatytos hidrotechninės priemonės pagrindinių melioracijos (sausinimo) griovių bei barelinių griovelių patvenkimui, siekiant tvarkymo plote palaikyti palankų pelkinių buveinių atsikūrimui ir palaikymui gruntinio vandens lygį (artimą durpės paviršiui). Tikslui pasiekti sausinimo grioviuose reikia įrengti užtvankas kas 30 cm pelkės paviršiaus nuolydžio. Rengiant supaprastintą hidrologinio režimo atkūrimo projektą bus parengiama išsami durpyno paviršiaus nuolydžių schema bei atliekama sausinimo griovių parametrų bei lokacijos analizė. Taip pat, remiantis modeliavimo rezultatais bus pateikiamos vandens lygio pakilimo schemas, leisiančios įvertinti hidrologinio režimo atkūrimo įtaką aplinkinėms teritorijoms bei teritorijoje esančioms gamtinėms vertybėms. Numatant techninius sprendimus pagal galimybes, t. y. ten kur galima užtikrinti technikos privažiavimą nesuslegiant durpės ir nepažeidžiant jau susiformavusios pelkinės augalijos dangos, tvenkimui tikslinga planuoti durpines užtvankas. Įrengiant durpines užtvankas šalia sausinamojo griovio susiformuoja seklūs nedidelio ploto, greitai išlylantys (2 × 2 m pločio) vandens telkiniai, kurie potencialiai gali tapti BAST tikslinių rūšių – šarvuotojų skėčių buveinėmis. Tikslinė informacija apie užtvankų tipus bei jų lokalizaciją, bus pateikiama hidrologinio režimo atkūrimo supaprastintame techniniame projekte. 5 priede pateikiama preliminari hidrologinio režimo atkūrimo schema.

Vietose, kur durpių eksploatacijos pažeistas pelkės paviršius yra itin nelygus, rekomenduojami paviršiaus lyginimo darbai pilnai užstumdant durpyną sausinančius griovius. Ši hidrologinio režimo atkūrimo priemonė taikytina itin pažeistose teritorijos dalyse, kurios pasižymi sujauktu paviršiumi dėl praeityje vykdytų eksploatacijos darbų. Numatomi darbai neigiamos įtakos augalijai ir kitoms vietovės vertybėms neturės, kadangi šiose teritorijos dalyse dominuoja plikų durpių plotai. Jei vykdant gamtotvarkos darbų peržiūrą nustatomas poreikis ir tikslingumas, šiose vietose galima taikyti 7110, *Aktyvių aukštapelkių buveinei būdingų aukštapelkinių augalų įkurdinimą.

1.2. Įgyvendinti hidrologinio režimo supaprastintą techninį projektą. Priemonė bus vykdoma tvarkymo plote Nr. 1 (valstybinė žemė; plotas – 35,5 ha). Priemonė įgyvendinama I-aisiais Veiksmų plano metais (1–3 lentelės, 4 priedas).

Hidrologinio režimo atkūrimo Paažuolynės durpyne priemonės įgyvendinamos pagal parengtą supaprastintą techninį projektą. Griovių užtvankų įrengimo darbai pradedami Teritorijos centre, t. y. plotuose, kuriems būdingas aukščiausias santykinis aukštis, ir judama pakraščių link. Teritorijos pakraščiuose suprojektuotos griovių užtvankos įrengiamos tvenkimo darbų pabaigoje. Užtvankų įrengimui pirmenybė turėtų būti teikiama natūralioms medžiagoms (durpėms, medienai). Hidrologinio režimo atkūrimo praktika rodo, jog tokias užtvankas geriausiai įrengti ekskavatorių pagalba. Šios technikos pravažiavimui iki tvenkimo vietų pelkėje turi būti prakertami technologiniai proskiebiai. Hidrologinio režimo atkūrimo darbus būtina planuoti atsižvelgiant į paukščių perėjimo sezoną, todėl tinkamiausias laikas šių darbų įgyvendinimui nuo rugpjūčio 1 d. iki

kovo 15 d. Esant galimybei, darbus rekomenduojama įgyvendinti šaltuoju metų laiku susiformavus įšalui.

2 uždavinys. Suformuoti atviras erdves aktyvių aukštapelkių plynių atsikūrimui. Šio uždavinio įgyvendinimo priemonės:

2.1. Sumedėjusios augalijos šalinimas. Tvarkymo priemonė bus vykdoma tvarkymo plote Nr. 2 (valstybinė žemė; plotas – 1,7 ha), kuris taip pat patenka ir į tvarkymo plotą Nr. 1. Priemonė įgyvendinama I-aisiais Veiksmų plano metais (1–3 lentelės, 4 priedas).

Sumedėjusios augalijos (jaunų medžių ir krūmų) kirtimas būtinas sudarant palankias sąlygas aktyvioms aukštapelkėms būdingų atvirų plynių formavimui, ši priemonė prisidės ir prie pelkės hidrologinio režimo atkūrimo, kadangi sumedėjusi augmenija (tiek krūmai, tiek įvairaus augumo medžiai) išgarina daug pelkei atsikurti reikalingo vandens. Sumedėjusios augalijos šalinimo darbus formuojant ir palaikant atviras pelkių buveines tikslinga atlikti centrinėje Teritorijos dalyje, kurioje prieš nusausinimą dominavo aukštapelkėms būdingos atviro tipo buveinės. Šioje vietoje stebimi savaiminio pelkinių bendrijų atsikūrimo požymiai, todėl tikėtina, jog taikant gamtotvarkos priemones (hidrologinio režimo atkūrimas ir sumedėjusios augalijos šalinimas) ilgainiui šią pelkės dalį pavyks palaikyti atvirą. Atvirų plynių formavimas taip pat svarbus siekiant padidinti potencialių buveinių plotą BAST aptinkamoms saugomoms rūšims – pilkajai gervei ir šarvuotajai skėtei.

Šiais kirtimais šalinama sumedėjusi augalija (paliekant tik paprastosios pušies pelkinių formų medelius) tvarkymo plote Nr. 2. Kirtimo darbai atliekami rankiniu būdu, naudojant motorinius pjūklus ir krūmapjoves. Iškiršta biomasė turi būti sukraunama į sausinamuosius griovius, tokiu būdu sudarant sąlygas natūralizuotis griovių pažeistam mikroreljefui. Didžiąją dalį kertamos biomasės sudarys beržų ir pušų savaiminukai, kurių apimtis neviršija 20 cm. Šiame tvarkymo plote jie bus šalinami plynai, paliekant tik pelkinių formų pušaites bei pavienius sausuolius, kurie yra svarbūs biologinei įvairovei. Beržų savaiminukai kertami ties žemės paviršiumi, arba, žemiau stiebo – ties šaknies kakleliu. Pastarasis kirtimo būdas sustabdo beržų atžalų augimą jis atliekamas rankiniu būdu. Siekiant kuo daugiau iškirptos biomasės sutalpinti į sausinamuosius griovius, šakos ir viršūnės turi būti nugenimos ir (ar) stambiau susmulkinamos (tokiu būdu sumažinant biomasės užimamą tūrį) ir po to sudedamos į sausinamuosius griovius. Smulki perteklinė mediena taip pat turi būti kraunama į krūvas grioviuose. Kirtimų laikas – nuo rugpjūčio 1 d. iki kovo 15 d.

2.2. Reguliariai šalinti sumedėjusios augalijos atžalas. Priemonė bus vykdoma tvarkymo plote Nr. 2 (valstybinė žemė; plotas – 1,7 ha).

Siekiant palaikyti atviras aukštapelkių buveines tvarkymo plote turi būti pakartotinai kertamos ataugusios sumedėjusios augalijos atžalos ir iš sėklų banko sudygę savaiminukai. Darbai atliekami II-siais ir IV-siais Veiksmų plano metais (*1 lentelė, 4 priedas*) nuo rugpjūčio 1 d. iki kovo 15 d. Atžalos kertamos grunte arba kaip galima arčiau grunto paviršiaus, iškirsta augalija sumetama į sausinamuosius griovius, vadovaujantis aukščiau aprašyta metodika. Atlikus darbus numatytoje teritorijoje turėtų apmirti apie 90 % kelmų.

3 uždavinys. Palaikyti ir išsaugoti gerą skiauterėjo tritono bei šarvuotosios skėtės buveinių būklę

Hidrologinio režimo atkūrimas reikšmingai padidins seklių, greitai įšylančių atvirų vandens telkinių plotus. Sumedėjusios augalijos kirtimo ir atžalų šalinimo darbai prisidės prie atvirų pelkinių buveinių palaikymo. Šios 1 ir 2 Veiksmų plano uždaviniuose numatytos priemonės prisidės prie tikslinių rūšių – skiauterėjo tritono ir šarvuotosios skėtės buveinių palaikymo ir būklės pagerinimo. Įgyvendinant priemones būtina atsižvelgti į turimus tikslinių rūšių stebėsenos duomenis ir nepakenkti esamoms jų radvietėms.

3.1. Iškirsti griovio pakraštyje esančius krūmus bei medžių juosta. Tvarkymo priemonė bus vykdoma tvarkymo plote Nr. 3 (valstybinė žemė) III-aisiais Veiksmų plano vykdymo metais. Priemonę numatyta taikyti apie 0,2 ha plote (*1–3 lentelės, 4 priedas*).

Be 1 ir 2 uždaviniuose minimų priemonių, skirtų tikslinių rūšių (skiauterėjo tritono bei šarvuotosios skėtės) buveinių būklės palaikymui ir išsaugojimui, svarbus šiaurės rytiniame BAST pakraštyje esančio griovio pakraštyje esančių krūmų bei medžių juostos iškirtimas, taip siekiant mažinti vandens kanalo užpavėsinimą ir paspartinti vandens įšilimą. Įgyvendinant priemonę, sumedėjusi augalija bus kertama siaurame 10–20 m pločio pagriovio ruože (vakarinėje griovio pusėje). Griovio pakraštyje esančių krūmų bei medžių juostos iškirtimas padės sumažinti užpavėsinimą ir paspartinti vandens įšilimą. Tai turės teigiamos įtakos šarvuotosios skėtės populiacijos būklei. Dalį susidariusios nukirstos biomasės (smulkesnės šakos) galima palikti, šalia griovio suformuojant nedideles kompaktiškas krūvas, kurios tarnaus kaip varliagyvių žiemavietės. Kelmai ir išvirtę medžiai griovio pakraštyje neturėtų būti šalinami. Likusią biomasę tikslinga iš teritorijos pašalinti. Siekiant šio griovio vakarinį pakraštį išlaikyti atvirą ir neapžėlusį, esant poreikiui, rekomenduojama sumedėjusios augalijos šalinimo darbus griovio pakraštyje pakartoti po trijų metų. Tikslėnis šių darbų periodiškumas nustatomas įvykdžius gamtotvarkos darbų įgyvendinimo stebėseną.

4 uždavinys. Informuoti visuomenę apie BAST Paažuolynės durpyno gamtines vertybes, jų apsaugos poreikius ir Teritorijoje įgyvendinamus gamtotvarkos darbus

Uždaviniui įgyvendinti numatoma ši priemonė:

4.1. Įrengti informacinį stendą. Visuomenės informavimo tikslais siūloma įrengti pažintinį stendą. Jame turi būti pateikiama informacija apie pelkės gamtines vertybes, jų apsaugos poreikius bei įvairiais laikotarpiais įgyvendintus pelkės atkūrimo darbus. Informacinio stendo pastatymo vieta pažymėta tvarkymo priemonių brėžinyje (1–3 lentelės, 4 priedas). Atliekant gamtotvarkos darbus teritorijoje dirbs sunkiasvorė technika, bus šalinama augalija, visuomenei bei galimiems teritorijos lankytojams gali kilti klausimų dėl šių darbų specifikos, todėl informacinis stendas bus įrengiamas prieš pradėdant įgyvendinti gamtotvarkos darbus t.y. I-aisiais Veiksmų plano vykdymo metais.

Veiksmų plano rengėjas taip pat įsipareigoja viešinti visą su gamtotvarkos darbais susijusią informaciją savo interneto svetainėje bei socialiniuose tinkluose. Tokiu būdu plačioji visuomenė bus informuota apie įgyvendintus darbus bei pažeistų pelkių atkūrimo svarbą.

1 lentelė

Gamtotvarkos priemonių planas

<i>Uždaviniai</i>	<i>Priemonės pavadinimas</i>	<i>Atsakinga institucija</i>	<i>Priemonės įvykdymo terminas ir (ar) periodiškumas</i>
1. Atkurti Paažuolynės durpyno hidrologinį režimą.	1.1. Parengti ir suderinti hidrologinio režimo supaprastintą atkūrimo techninį projektą.	Fondas, Direkcija	Priemonė įgyvendinama 2024 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais. Tvarkymo plotas Nr. 1.
	1.2. Įgyvendinti hidrologinio režimo supaprastintą techninį projektą.	Fondas, Direkcija	Priemonė įgyvendinama 2024 m. gruodžio – 2025 m. vasario mėn. Tvarkymo plotas Nr. 1.
2. Suformuoti atviras erdves aktyvių aukštapelkių plynių atsikūrimui.	2.1. Iškirsti sumedėjusią augaliją.	Fondas, Direkcija	Priemonė įgyvendinama iki 2025 m. kovo 15 d. Tvarkymo plotas Nr. 2.
	2.2. Reguliariai šalinti sumedėjusios augalijos atžalas.	Direkcija,	Priemonė įgyvendinama 2026 m. ir 2028 m. (nuo rugpjūčio 1 d. iki kovo 15 d.). Tvarkymo plotas Nr. 2.
3. Palaikyti ir išsaugoti gerą skiauterėtojo tritono bei šarvuotosios skėtės buveinių būklę.	3.1. Iškirsti griovio pakraštyje esančius krūmus bei medžių juostą.	Direkcija	Priemonė įgyvendinama 2026 m. sausio–vasario mėn. Esant poreikui pakartojama po trijų metų 2029 m. sausio–vasario mėn. Išlikus poreikiui, pakartojama ir vėlesniais metais. Tvarkymo plotas Nr. 3.
4. Informuoti visuomenę apie BAST Paažuolynės durpyno	4.1 Įrengti informacinį stendą.	Fondas, Direkcija	Priemonė įgyvendinama 2024 m. lapkričio – 2025 m. sausio mėnesiais.

gamtines vertybes, jų apsaugos poreikius ir teritorijoje įgyvendinamus gamtotvarkos darbus.			Tvarkymo plotas Nr. 4.
---	--	--	------------------------

VII. Darbų įgyvendinimo lokalizacija ir informacija apie išskirtus tvarkymo plotus

9. BAST Paažuolynės durpynas yra valstybinėje žemėje, kurią patikėjimo teise valdo Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – NŽT) ir VĮ Valstybinių miškų urėdija (VMU) (2 lentelė, 4 priedas). Tvarkomos teritorijos plotas apima tik dalį (apie 35,5 ha ha) BAST ir botaninio - zoologinio draustinio , iš kurios 25,9 ha priskiriami laisvai valstybinei žemei. Likusią tvarkomos teritorijos dalį – 9,6 ha patikėjimo teise valdo VMU, žemės naudojimo paskirtis – miškų ūkio.

Priemonės Nr. 1.1., 2.1., 2.2. (1.1. *Supaprastinto hidrologinio režimo atkūrimo techninio projekto parengimas*, 2.1. *Sumedėjusios augalijos išskirtimas* ir 2.2. *Reguliarus sumedėjusios augalijos atžalų šalinimas*) bus įgyvendinamos tvarkymo plotuose, kuriuos patikėjimo teise valdo Nacionalinė žemės tarnyba. Priemonės Nr. 4.1., 3.1. (4.1. *Įrengti informacinį stendą* ir 3.1. *Iškirsti griovio pakraštyje esančius krūmus bei medžių juostą*) bus įgyvendinamos tvarkymo plotuose, kuriuos patikėjimo teise valdo VMU. Priemonės Nr. 1.2. (1.2. *Įgyvendinti hidrologinio režimo supaprastintą techninį projektą*) įgyvendinimui hidrotechniniai statiniai bus statomi sklype, kurį patikėjimo teise valdo NŽT, tačiau bendras priemonės plotas apims ir dalį (8,4 ha) VMU valdomo sklypo (2 lentelė, 4 priedas).

Tvarkymo plotų lokalizacija Teritorijoje nurodyta Veiksmų plano 4 priede. Detalesnė informacija apie išskirtus tvarkymo plotus pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė

Informacija apie tvarkymo plotus, išskirtus BAST Paažuolynės surpyne (LTJOA0003)

Tvarkymo ploto Nr.	Tvarkytinas plotas, ha	Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės kodas, jos užimamas plotas	Saugomos rūšys, rūšies buveinės užimamas plotas ar individų skaičius	Žemės nuosavybės forma	Žemės naudmenos, jų užimami plotai*	Miško kvartalų ir sklypų Nr., miškų grupė	Gamtinės sąlygos ir kita tvarkymui svarbi informacija
1.	35,5	7120, <i>Degradavusios aukštapelkės</i> ** (nustatyti apsaugos tikslai) – 24,0 ha. <i>91D0, *Pelkiniai miškai</i> (nustatyti apsaugos tikslai) – 5,6 ha.	Skiauterėtasis tritonas (nustatyti apsaugos tikslai) – 18 individų. Pilkoji gervė – 7,7 ha. Šarvuotoji skėtė (nustatyti apsaugos tikslai) – 2,4 ha. Raudonpilvė kūmutė – 2,4 ha.	Valstybinė. NŽT ir VMU (Dubravos regioninis padalinys)	Atviri (neapaugę mišku) naudojami ir užleisti durpių telkiniai (ed0) – 23,5 ha. Pelkė (neapgausi mišku ir nenaudojama žemės ūkyje) (hd6) – 7,9 ha. Miškas (ms0) – 2,7 ha. Upelis, kanalas, drenažo griovys (hd2) – 1,2 ha.	Kv. Nr. 11 (Sklypai: 16, 17, 18) Kv. Nr. 12 (Sklypai: 22, 23, 24, 25) Kv. Nr. 16 (Sklypas: 15) Kv. Nr. 17 (Sklypai: 1, 2, 3, 4, 5) Kv. Nr. 18 (Sklypai: 1, 2, 3, 4, 5, 6). Kv. Nr. 19 (Sklypai: 1, 2) Kv. Nr. 10 (Sklypai: 35, 319, 321, 322, 324, 325, 320)	Didesnę dalį tvarkymo ploto užima po eksploatacijos apleisti durpių gavybos laukai, kuriuos patikėjimo teise valdo NŽT. Priemonės: 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 3.1.

						<p>Kv. Nr. 9 (Sklypas: 344)</p> <p>Kv. Nr. 11 (Sklypas 319)</p> <p>Kv. Nr. 16 (Sklypas: 306).</p> <p>Kv. Nr. 17 (Sklypai:301, 302, 323, 303)</p> <p>Kv. Nr. 18 (Sklypai: 301, 302, 303, 304)</p> <p>Kv. Nr. 19 (Sklypai: 301, 302)</p> <p>Visi miškai priskiriami IV grupei</p>	
2.	1,7	7120, <i>Degradavusios aukštapelkės</i> (nustatyti apsaugos tikslai) – 1,7 ha.	–	Valstybinė, NŽT	Atviri (neapaugę mišku) naudojami ir užleisti durpių telkiniai (ed0) – 1,7 ha	Kv. Nr. 17 Kv. Nr. 10	Kirtimų ir atžalų šalinimo plote miškas neįtaksuotas Priemonės: 1.1. ;1.2.; 2.1.; 2.2.; 3.1.
3.	0,2	7120, <i>Degradavusios aukštapelkės</i> (nustatyti apsaugos tikslai) – 0,2 ha.	–	Valstybinė, VMU. Dubravos regioninis padalinys	Miškas (ms0) – 0,2 ha	Kv. Nr. 12 (Sklypai: 23, 24, 25)	Gamtotvarkos darbai apims tik vakariniame griovio pakraštyje esančių

							medžių ir krūmų šalinimą Priemonė Nr. 3.1.
4.	–	–	–	Valstybinė, VMU. Dubravos regioninis padalinys	Miškas (ms0)	Kv. Nr. 9 (Sklypas 344)	– Priemonė Nr. 4.1.

*– Žemės naudmenų identifikavimas ir skaičiavimas atliktas remiantis Lietuvos pelkių ir durpynų duomenų rinkiniu (Šaltinis: <https://www.geoportal.lt/map/#>)

**–Veiksmų planu siekiama buveinės 7120 Degradavusios aukštapelkės formavimosi į buveinę 7110 Aktyvios aukštapelkės.

VIII. Galimi finansavimo šaltiniai, preliminarus lėšų poreikis priemonių įgyvendinimui

10. Remiantis analogiškų projektų kaštų skaičiavimais bei apklausomis, preliminariai įvertinta, kad Veiksmų plano uždaviniams įgyvendinti reikalingos lėšos – 50 700 Eur. Veiksmų plano priemonės bus įgyvendinamos pasitelkiant nevyriausybines organizacijos VšĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondo“, Aplinkos apsaugos rėmimo programos ir Valstybės biudžeto lėšas.

Pagrindinės BAST Paažuolynės durpyno atkūrimo priemonės (1.1., 1.2., 2.1, 4.1.) bus įgyvendinamos Fondo lėšomis. Preliminariai numatytų priemonių įgyvendinimui reikalingos lėšos, atsakingos institucijos bei darbų įgyvendinimo grafikas pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė.

Preliminarus lėšų (Eur) poreikis Veiksmų plano priemonių įgyvendinimui finansuoti

Priemonės Nr.	Atsakingos institucijos	Tvarkymo ploto Nr.	Darbų mastas, ha, vnt.	Įgyvendinimo metai, preliminarus lėšų poreikis, Eur				
				I	II	III	IV	V
1.1	Fondas, Direkcija	1	1,7 ha	5000				
1.2.	Fondas, Direkcija	1	1,7 ha	35000				
2.1.	Fondas, Direkcija	2	1,7 ha	3000				
2.2	Direkcija	2	1,7 ha		3000		3000	
3.1.	Direkcija	3	0,2 ha			1000		
4.1.	Fondas, Direkcija	4	1 vnt.	700				

IX. Už veiksmų plano priemonių įgyvendinimą, dokumento įgyvendinimo koordinavimą ir peržiūrą atsakingos institucijos ir jų funkcijos

Direkcija, kuriai Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2024 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. V-102 „Dėl saugomų teritorijų direktorių veiklos teritorinių ribų nustatymo ir saugomų teritorijų bei "Natura 2000" tinklo teritorijų priskyrimo saugomų teritorijų direktorijoms ir funkcijų vykdymo jose“ yra priskirta BAST „Paažuolynės durpynas“, yra tiesiogiai atsakinga už Veiksmų plane numatytų priemonių Nr. 2.2., 3.1. (2.2. *Reguliariai šalinti sumedėjusios augalijos atžalas* bei 3.1. *Iškirsti griovio pakraštyje esančius krūmus bei medžių juostą*) įgyvendinimą ar įgyvendinimo organizavimą. Fondas atsakingas už Veiksmų plano priemonių Nr. 1.1., 1.2., 2.1. ir 4.1. įgyvendinimą (1.1. *Hidrologinio režimo supaprastinto atkūrimo techninio projekto parengimas*, 1.2. *Įgyvendinti hidrologinio režimo atkūrimo techninį projektą*, 2.1. *Sumedėjusios augalijos iškirtimas*, 4.1. *Įrengti informacinį stendą*). Direkcija, kuri yra tiesiogiai atsakinga už Teritorijos priežiūrą ir joje esančių saugomų gamtos vertybių apsaugą, koordinuoja bei prižiūri Fondo veiklą įgyvendinant jam priskirtas priemones, vertina visų priemonių įgyvendinimo poveikį tikslinėms vertybėms, atlieka kitas jai Veiksmų planu priskirtas funkcijas. Direkcija taip pat imasi veiksmų (teikia atitinkamą informaciją atsakingai institucijai), kad šiuo metu identifikuotose degradavusių aukštapelkių buveinėse, kuriose siekiama 7110**Aktyvių aukštapelkių* susiformavimo, nebūtų įtakos nauji miško plotai.

Už Veiksmų plano tikslinių vertybių būklės ir priemonių įgyvendinimo stebėseną, vykdomos kitos ūkinės veiklos pobūdžio bei intensyvumo stebėseną, Veiksmų plano peržiūrą, pagal poreikį ir jo keitimą, atsakinga Direkcija.

X. Laukiami įgyvendintų gamtotvarkos darbų rezultatai ir jų tęstinumas

12. Laukiami rezultatai:

- sudarytos palankios sąlygos EB svarbos buveinės 7110, **Aktyvios aukštapelkės* formavimuisi ne mažesniame kaip 24 ha plote;
- atsikurianti gera EB svarbos buveinės 91D0, **Pelkiniai miškai* būklė ne mažesniame kaip 5,5 ha plote bei stebimi šios buveinės susiformavimo požymiai ne mažesniame kaip 0,5 ha plote;
- pagerinta BAST aptinkamų tikslinių rūšių (skiauterėtojo tritono ir šarvuotosios skėtės) bei kitų vietovėje aptinkamų saugomų rūšių (pilkoji gervė, raudonpilvė kūmutė) buveinių būklė bei suformuotos potencialios BAST tikslinių rūšių buveinės. Tikslinės rūšies – skiauterėtojo tritono gausa ne mažesnė nei 18 individų. Tikslinės rūšies – šarvuotosios skėtės gera buveinės būklė ne mažesniame nei 2,4 ha plote.

- visuomenė informuota apie BAST gamtines vertybes, jų apsaugą ir atliktus gamtotvarkos darbus;
- padidėjęs vietovės atsparumas gamtos gaisrams durpyne

Visi šiame Veiksmų plane numatyti gamtotvarkos darbai yra naudingi tikslinėms rūšims ir buveinėms bei kitoms BAST aptinkamoms saugomoms vertybėms. Numatyti gamtotvarkos darbai neigiamo poveikio vietovės gamtinėms vertybėms neturės.

XI. Veiksmų plano įgyvendinimo stebėsenos ir rezultatų vertinimo tvarka

11. Veiksmų planas turi būti reguliariai peržiūrimas, parengiant jo peržiūros ataskaitą ir, jei reikia, tikslinant jį, ne rečiau kaip kas penkerius metus. Tam būtina Veiksmų plano tikslinių ir kitų Teritorijoje esančių saugomų gamtos vertybių, kitų parametrų (nurodytų 4 lentelėje) stebėseną.

12. Tikslinių vertybių (kurioms nustatyti BAST apsaugos tikslai) būklė stebima ir vertinama ne rečiau kaip kas trejus metus pagal tuo metu galiojančią Valstybinę aplinkos monitoringo programą. Kitų saugomų vertybių (raudonpilvės kūmutės, pilkosios gervės, jerubės) stebėseną vykdoma jų radavietėse ne rečiau kaip tais pačiais metais ir periodiškumu kaip ir skiauterėtojo tritono.

13. Atliekant peržiūrą, vertinami ir pasiekti gamtotvarkos rezultatai, jų efektyvumas, poreikis pakeisti, numatyti naujas priemones. Gamtotvarkos priemonių efektyvumo vertinimui naudojami šie kriterijai (4 lentelė):

- a) EB svarbos buveinių būklė ir jos pokyčiai;
- b) Įgyvendintos gamtotvarkos priemonių apimtys ir kokybė;
- c) tikslinių rūšių populiacijų būklė ir pokyčiai;
- d) gruntinio vandens lygis ir jo pokyčiai;
- e) vietovės atsparumo gaisrams pokyčiai.

14. Už Veiksmų plano tikslinių ir kitų saugomų gamtos vertybių stebėseną, gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo poveikio tikslinėms bei kitoms Teritorijoje esančioms vertybėms vertinimą, atliktų gamtotvarkos darbų bei stebėsenos duomenų suvedimą į Biologinės įvairovės duomenų bazę BIOMON (<https://biomon.lt>), o taip pat, įrengtų hidrotechninių statinių bei stendo priežiūrą atsakinga Direkcija. Už veiksmų plano peržiūrą, peržiūros ataskaitos parengimą ir pateikimą Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba), taip pat, atsakinga Direkcija. Jei peržiūros ataskaita parodo poreikį pakeisti Veiksmų planą, gavusi tam Tarnybos pritarimą, Direkcija Veiksmų planą tikslina, viešina, derina ir tvirtina. Pakeisto Veiksmų plano viešinimo, derinimo ir tvirtinimo procedūros tokios pačios kaip ir Veiksmų plano. Pakeistas Veiksmų planas turi būti suderintas su suinteresuotomis institucijomis,

susijusiomis su Veiksmų plano pakeitimais, kitos suinteresuotos institucijos tik informuojamos apie pakeistą Veiksmų planą.

4 lentelė.

Veiksmų plano efektyvumui įvertinti naudojami kriterijai

EB SVARBOS TIKSLINIŲ BUVEINIŲ MONITORINGAS		
<i>Stebėsenos objektas</i>	<i>Stebimi parametrai ir matavimo vienetai</i>	<i>Stebėsenos periodiškumas ir Pastabos</i>
7120 Degradavusios aukštapelkės, 91D0 *Pelkiniai miškai	Buveinių plotas (ha), augalijos formacijų užimamas plotas, (ortofoto nuotraukų analizės pagrindu), jų savybių išsaugojimo laipsnis bei buveinėms būdingų augalų rūšių buvimas.	Kas šešis metus remiantis EB svarbos buveinių vertinimo kriterijais (BVK). Atsižvelgiant į BAST Paažuolynės durpynas steigimo tikslus stebėti buveinės 7120 Degradavusios aukštapelkės virsmą į *7110 Aktyvios aukštapelkės.
TIKSLINIŲ RŪŠIŲ POPULIACIJOS BŪKLĖS STEBĖSENA/MONITORINGAS		
<i>Rūšis</i>	<i>Stebimi parametrai ir matavimo vienetai</i>	<i>Pastabos</i>
Šarvuotoji skėtė	Vidutinis suaugusių individų skaičius tiriamoje 100 m ilgio transektose; vnt.	Informacija surenkama vykdant monitoringo atlikimo metu galiojančią valstybinę aplinkos monitoringo programą (toliau –VAMP)
Skiauterėtasis tritonas	Suaugusių individų skaičiaus apskaita transekteje.	Informacija surenkama vykdant monitoringo atlikimo metu galiojančią VAMP.
KITŲ RŪŠIŲ POPULIACIJOS BŪKLĖS STEBĖSENA/MONITORINGAS		
Raudonpilvė kūmutė	Individai arba jų veiklos požymiai	Informacija surenkama vykdant tikslinių BAST rūšių monitoringą.
Jerubė	Individai arba jų veiklos požymiai	Informacija surenkama vykdant tikslinių BAST rūšių monitoringą.
Pilkoji gervė	Individai arba jų veiklos požymiai	Informacija surenkama vykdant tikslinių BAST rūšių monitoringą.
VANDENS LYGIO POKYČIAI		

Stebėsenos objektas	Stebimi parametrai	Geros būklės vertinimo parametrai	Stebėjimų dažnumas ir pastabos
Atsikuriančios pelkinės buveinės	Vandens lygis nuo pelkės paviršiaus	Vidutinis metinis gruntinio vandens lygis atskiruose matavimo šulinėliuose nenukrinta žemiau 25 cm Aktyviose aukštapelkėse ir žemiau kaip 30 cm Pelkiniuose miškuose, o svyravimo amplitudė neviršija 30 cm.	Duomenys iš automatinų vandens lygio kaupiklių nuskaitomi kas 6 mėnesius. Rankinio matavimo atveju matavimai atliekami ne rečiau kaip kas mėnesį.

GAMTOTVARKOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO MONITORINGAS

Stebėsenos objektas	Stebimi parametrai ir matavimo vienetai	Pastabos
Įgyvendintų veiklų apimtys, patirti kaštai	Hektarai, lokalizacija, atliktų veiksmų datos, kaštai, finansavimo šaltiniai, įgyvendinę asmenys.	Įvertinimas ir suvedimas į gamtotvarkos duomenų bazę Biomon.lt atliekama įvykdžius kiekvieną gamtotvarkos darbą.

GAISRINGUMO, JO POKYČIŲ STEBĖSENA

Stebėsenos objektas	Stebimi parametrai ir matavimo vienetai	Pastabos
Gaisro faktas,	Išdegęs plotas, ha, Teritorijoje saugomų buveinių, rūšių buveinių pažeidimo faktas.	Įvertinimas atliekamas kartą per metus kasmetinio apsilankymo Teritorijoje metu.

PRIEDAI

1 priedas

BAST „Pažzuolynės durpynas“ (LTJOA0003) lokalizacija

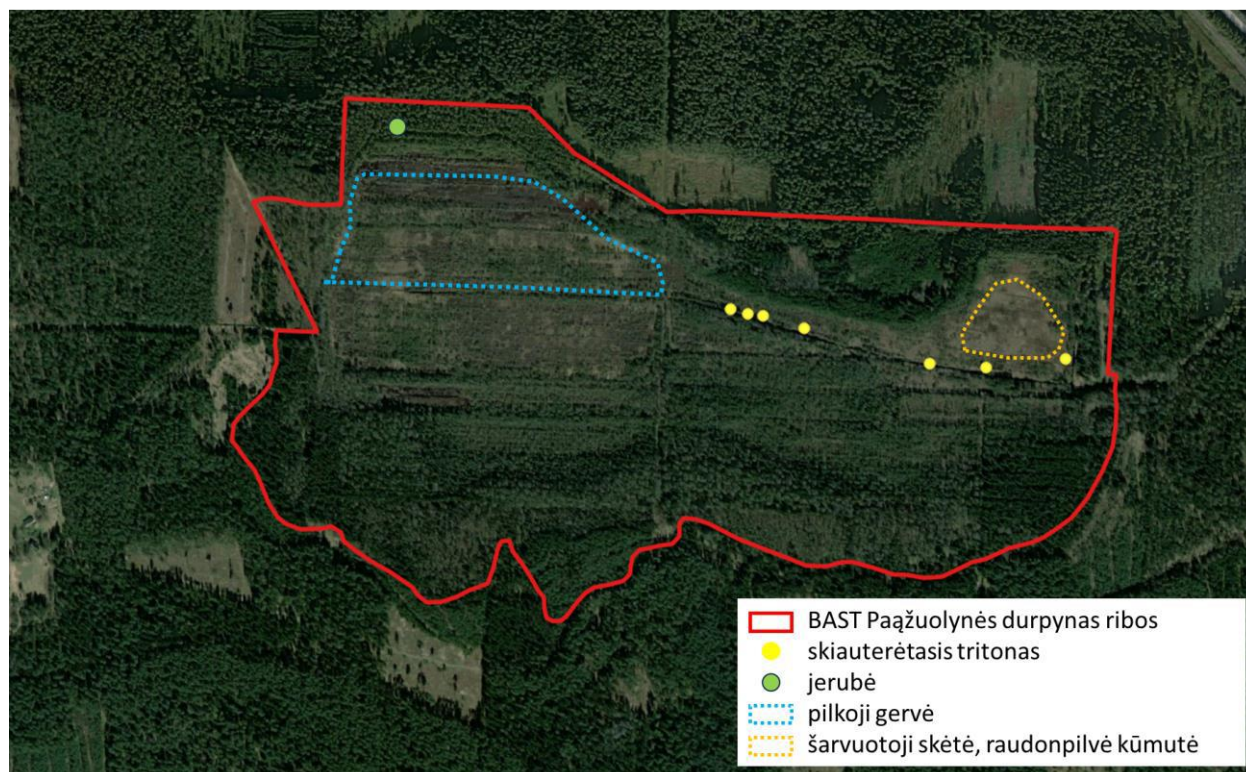

EB buveinių ribos BAST „Paąžuolynės durpynas“ (LTJOA0003) ir apsaugos tikslai

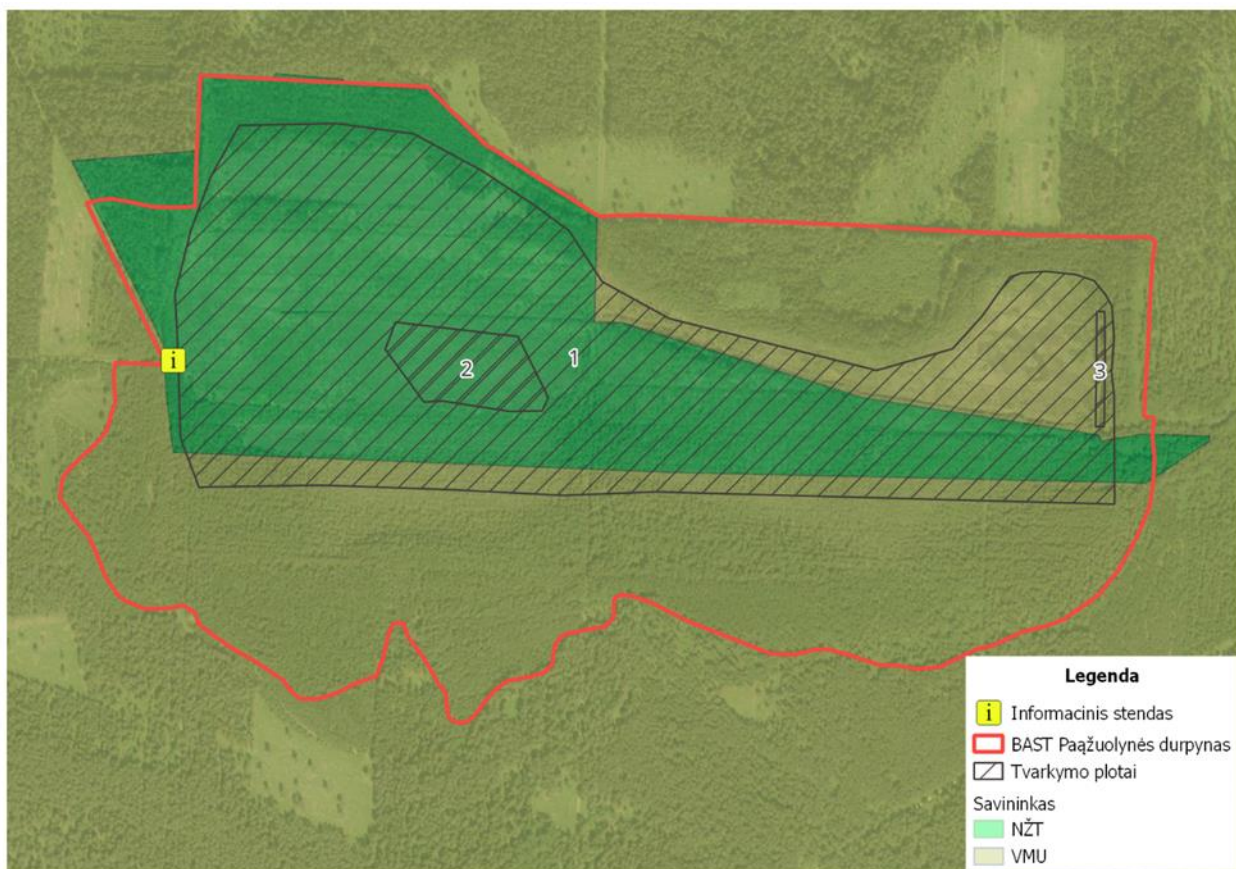
Šaltinis: Įsakymas Dėl Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymo Nr. D1-317 „Dėl Buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ pakeitimo 192 priedas

BAST „Paąžuolynės durpynas“ (LTJOA0003) saugomų rūšių radaviečių schema

BAST Paąžuolynės durpyno (LTJOA0003) Veiksmų plane numatyti tvarkymo plotai, informacinio stendo įrengimo vieta ir žemės savininkai

Tvarkymo plotai: 1 – hidrologinio režimo atkūrimo plotas, 2 – sumedėjusios augalijos išskirtimas ir atžalų šalinimas, 3 – griovio pakraštyje esančių krūmų bei medžių juostos išskirtimas 4. – Informacinio stendo vieta

BAST Paažuolynės durpyno (LTJOA0003) Veiksmų plane numatyti preliminarūs hidrologinio režimoatkūrimo darbai

